

De l'u al deu,
western

John Ford i la mestria de *Stagecoach*

delitat a l'amo inimaginable... tot aquell món, tan allunyat del nostre, ens semblava quasi bé màgic. I per tant, atractiu. Excitant. I tal vegada, malgrat la càrrega de violència, fins i tot alliberador de la pròpia mediocritat.

Aleshores, si he de ser sincer, jo no era un apassionat del *western*; l'extermi —genocidi, per què no dir-ho clar?— de l'indi per l'home blanc, fos soldadet vestit de blau o aventurer descobridor de noves terres, em repugnava i, ja fos per influència del meu pare (un home pacífic i introvertit) o per un estrany sentiment de rebel·lia contra el crim col·lectiu, el *western* no era entre les meves preferències cinematogràfiques. Havien de passar anys abans que descobrís el rigor de l'estètica creativa, en blanc i negra o en *technicolor*, d'un John Ford, Henry Hathaway, Raoul Walsh, Fred Zinneman, Anthony Mann, Sam Peckinpah o Delmer Daves, entre d'altres.

I la primera pel·lícula que em va causar un impacte positiu, va ser *La diligència* (*Stagecoach*). La vaig veure per segona vegada a l'època d'estudiant universitari, en un cinema de reestrena de Major de Gràcia (el Selecto, amb varietats incloses), i vaig descobrir la riquesa formal, la intencionalitat creativa i la mestria rigorosa del que seria, a partir d'aquell moment, un dels meus directors predilectes: John Ford.

Així el *western* va ocupar un lloc de privilegi entre les meves preferències, com espectador i com a crític del setè art.

Antoni Serra

El director d'aquesta revista insòlita a Mallorca, *Temps Moderns*, és un manipulador hàbil i estratègic —bé, vostès ja saben que és una manera de dir i de ser amable— i m'ha convençut perquè publicui una sèrie d'articles sobre els deu *westerns* que m'impressionaren o interessaren més al llarg de la ja excessivament dilatada, però mai avorrida, vida.

Deu *westerns* són molts *westerns* per a un vell malsofrit com jo, però, així i tot, estic decidit a fer-ne una

tria, si no rigorosa, sí en tot cas divertida i anàrquica.

Quan jo era al·lot, un al·lot pucer, les pel·lícules de l'Oest —"Oeste" que dèiem sense gaire manies a l'època del franquisme tenebrós— ens varen si no condicionar, perquè estàvem massa represaliats i limitats en el subconscient com a nins de postguerra, fins un cert punt sí que ens varen influir emocionalment. Pistolers, *cow boys*, el Setè de Cavalleria, sioux o apatxes i pies negros, paisatges excepcionals, famosos *saloons*, pobles amb carrers polsosos o enfangats, cavalls indòmits o d'una fi-

Crec que s'ha escrit molt i massa, tal vegada, sobre *La diligència*. El espai oberts o escenaris naturals (obsessió del realitzador, des del descobriment i elecció de Monument Valley; d'això en parla i extensament Román Gubern), en contraposició de l'espai tancat i opressiu (interior de la diligència); la línia narrativa amb imatges senzilles —no ximples, uep aquí!— i que van perfilant no tan sols l'entorn, espais interiors o espais exteriors, sinó també i molt especialment els personatges que protagonitzen la història... jo què sé quantes coses més!

Ford tenia un talent natural i indòmit —no necessàriament rebel, és clar— que ja es manifesta sensiblement en aquell llunyà 1939 quan realitza La diligència

Hi ha el perill de repetir-se, però la vida —la vida de tots els dies, existent, i la vida del món imaginatiu: cinematogràfic o literari— és, qui ho dubte?, una constant i no necessàriament avorrida repetició. L'amor —el físic, no la collonada platònica; qui va inventar aquest espiritualisme pedant i mossó?— és sempre el mateix i mai és el mateix. Així que Ford sempre és Ford i mai és el mateix Ford, vull dir que el director de *La diligència* es va repetint al llarg de tota la seva filmografia, per diferents i oposades que siguin les pel·lícules, es titulin *Ford Apache* o *Río Grande*, *How the West Was Won* o *The Man Who Shot Liberty Valance*... però, així i tot, no és el Ford de sempre. Té una complexitat narrativa realment envejable.

Ford tenia un talent natural i indòmit —no necessàriament rebel, és clar— que ja es manifesta sensiblement en aquell llunyà 1939 quan realitza *La diligència*. Ho diu tot, com pertoca a tot mestre de sensibilitat exquisida, amb unes imatges extremadament senzilles: ¿recordau aquella ampla panoràmica amb els indis, crec que apatxes, dalt d'uns cims mentre observen la presa fàcil de la minúscula diligència? És una imatge esplèndida que expressa amb nitidesa absoluta i amb una economia de llenguatge admirable la gran tensió narrativa i emocional del film.

Molt pocs —només els privilegiats de la sensibilitat intel·lectual!— són capaços de narrar amb la facilitat que ho fa Ford a *La diligència*, facilitat que alhora és també complexitat conceptual...

Tal vegada —tampoc a mi m'agraden les afirmacions absolutes o dogmàtiques— *La diligència* no sigui una de les obres més madures de John Ford, com ho són sens dubte —però filmades anys després— *The Man Who Shot Liberty Valance* o *Ford Apache*, per exemple. Però hi ha un punt d'aparent improvisació, a *La diligència*, que em va semblar sublim. Fins i tot, si em permeten l'atreviment, col·legues escèptics, un actor que consider mediocre com John Wayne en mans de Ford sembla un bon actor (i no és tan sols el cas de Wayne, que podria ser aïllat i casual, sinó també els de Victor Mature i —ja em perdonaràs, poeta Figuera— Henry Fonda a *My Darling Clementine*: dos actors tallats en blocs de ciment armat, fets d'una peça inamovible, Ford els fa dúctils, flexibles i amb matisos sorprenents)

Amb *La diligència* i el mestratge de John Ford jo, i molts d'altres de la meva generació, vàrem entrar en el mite del *western* i de l'Oest.

El món de l'aventura estava ja obert, per sempre més... ■

